

СУДОВО-ЕКСПЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Бондаренко-Берегович Валерія,

доктор філософії, старший судовий експерт

*Житомирського науково-дослідного експертно-криміналістичного
центру Міністерства внутрішніх справ України*

Судово-експертна діяльність – це процес дослідження об'єкта чи явища компетентною, незалежною та незацікавленою особою (судовим експертом), яка має право досліджувати відповідну сферу у встановленому законом порядку [1, с. 94]. У запропонованому визначенні поняття «судово-експертна діяльність» зосереджується лише на проведенні судової експертизи, що є досить звуженим підходом. Проведення досліджень, безумовно, займає центральне місце в судово-експертній діяльності, але вона не обмежується лише цим. Реалізація судово-експертної діяльності, передусім, пов'язана з виконанням функцій судового експерта, які включають проведення досліджень та надання об'єктивного й обґрунтованого письмового висновку.

Однак, виконання цих функцій можливе лише за умови здійснення інших напрямків судово-експертної діяльності. До них належать: підготовка, атестація (переатестація) та підвищення кваліфікації судових експертів для належного забезпечення правосуддя кваліфікованими фахівцями; проведення наукових досліджень та розробок з метою вдосконалення судової експертизи; розробка теоретичної та методичної бази для проведення судової експертизи; організація наукових досліджень з питань проведення судових експертиз, а також фінансове та організаційне забезпечення проведення експертиз [2, с. 409].

24.02.2022 року Указом Президента України у нашій державі запроваджено правовий режим воєнного стану, після цього 14 березня 2022 року затверджено наказ Міністерства юстиції України «Про деякі питання забезпечення судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану» [3].

Згідно наказу призупинено:

- проведення регулярних перевірок діяльності атестованих судових експертів, які не працюють у спеціалізованих державних експертних органах;
- проведення позапланових контрольних перевірок діяльності судових експертів;
- перевірки відповідності на робочому місці;

– перенесено планові експертизи атестованих судових експертів, які не працюють у національних професійних експертних органах. Спочатку ці перевірки мали розпочатися 24 лютого 2022 року згідно з уточненим графіком перевірок.

Під час воєнного стану та через місяць після введення воєнного стану:

- зупинено термін розгляду заяв і документів, що подаються до ЕКК при Міністерстві юстиції України;

- продовжено термін дії кваліфікаційного свідоцтва судового експерта експертам, які подали заяви та документи для атестації до введення воєнного стану в Україні. Як і кваліфікаційне свідоцтво судового експерта, термін дії закінчується в період дії воєнного стану або протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану.

Тобто всі судові експерти, які на день початку воєнного стану підтвердили правоздатність здійснювати свою діяльність, мали змогу проводити надалі судові експертизи.

Протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного стану експерти мають вжити заходів щодо продовження терміну дії кваліфікаційних сертифікатів судових експертів.

10 червня 2022 року внесено зміни до наказу Міністерства юстиції України від 14.03.2022 № 1138/5, якими передбачено можливість проведення перевірок відповідності робочого місця в районах, у яких не проводяться воєнні (бойові) дії або які не перебувають у тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні). Для проходження такої експертизи, судовий експерт, який бажає підтвердити кваліфікацію судового експерта, повинен надіслати заяву про проведення такого підтвердження.

Актуальним на сьогодні є створення у 2015 році в Україні нового виду експертизи – «військової», порядок проведення якої регулюється Інструкцією про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень [4]. Відповідно, предметом військової експертизи є встановлення фактів (оцінка фактів) військовими експертами з питань, визначених слідчим або судом щодо порядку роботи (дій чи бездіяльності) органів військового управління (командувачів і начальників) ЗСУ, правоохоронних органів спеціального призначення у сфері безпеки і оборони, чи вони виконують посадові обов'язки (посадові інструкції) відповідно до чинного законодавства.

3 листопада 2022 року Верховна Рада України прийняла Закон України № 2716-IX «Про внесення змін до Закону України «Про судову експертизу» щодо вдосконалення організації та управлінського забезпечення діяльності судових експертів» [5]. Основа є вдосконалення правової відповідальності судових експертів, особливо

механізму розслідування дисциплінарної відповідальності. Але наскільки успішним прогнозується впровадження цих змін, покаже лише час і прикладна практика, адже вони супроводжуються численними недоліками та зауваженнями наукової та експертної спільноти. Ці висновки стосуються, зокрема, вимог до об'єктивності при встановленні обставин справи про притягнення судового експерта до дисциплінарної відповідальності; вимог до складу та діяльності органу, який розглядає питання про дисциплінарну відповідальність судових експертів та ряду інших.

На сьогодні одним із головних завдань держави є відсіч збройній агресії російської федерації, відновлення порушених прав і свобод громадян України, забезпечення принципу невідворотності відповідальності винних осіб у вчиненні воєнних злочинів в Україні. У цьому випадку потрібне криміналістичне забезпечення розслідування порушень законів і звичаїв війни (ст. 438 КК України) з метою притягнення до кримінальної відповідальності з використанням усіх існуючих національних та міжнародних правових механізмів. Тим, хто вчинив злочини у цій війні, довести, що покарання для всіх військових злочинців є неминучим, відшкодувати збитки та відновити верховенство права та справедливості.

Практика показує, що органи досудового розслідування часто змушені шукати баланс між швидкістю та повнотою розслідування, оскільки за обома показниками бракує ресурсів та доказів, а також коректних та якісних документів. Водночас слід враховувати, що неякісне розслідування може призвести до виправдання військових злочинців, що особливо негативно вплине на Україну при розгляді таких справ у судах міжнародної юрисдикції. З огляду на вищевикладене, сьогодні важливо враховувати, що судовий розгляд порушень законів і звичаїв війни, особливо для українських судів і для будь-якого міжнародного суду, має вирішальне значення для встановлення злочинної поведінки держави-агресора не тільки існує причинно-наслідковий зв'язок між російськими військовими, а також із військово-політичним керівництвом російської федерації та наступними наслідками (тобто завданою шкодою). Для цього дуже важлива належна доказова база. Зокрема, збирання, документування та розслідування військових злочинів, які мають враховувати міжнародний досвід та європейські стандарти доказів.

Література:

1. Тимченко О. В. Особливості судово-експертної діяльності при розслідуванні злочину забруднення моря (ст. 243 ККУ). Актуальні питання публічного та приватного права: науковий журнал. 2016. № 3 (14). С. 94.

2. Демидова Є.Є., Латиш К.В. Криміналістичні експертизи в структурі судово-експертної діяльності: особливості нормативно-правового регулювання. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 6. С. 403–406.

3. Про деякі питання забезпечення судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану: наказ Міністерства юстиції України від 14.03.2022 № 1138/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0326-22#Text>.

4. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 (зі змінами та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення 17.06.2024).

5. Гамалюк Б.М., Лямпель В.І., Цимбаліста Р.Г. Інституційні засади формування системи судово-експертної діяльності в Україні. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. Випуск 2, 2023. С. 61–65.

СКРИНІНГ ТА ВИЗНАЧЕННЯ НАРКОТИЧНИХ І ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН В МАТЕРІАЛАХ ПРИРОДНОГО ТА СИНТЕТИЧНОГО ПОХОДЖЕННЯ ХРОМАТОГРАФІЧНИМИ МЕТОДАМИ

Бохан Юлія,

*кандидат хімічних наук, доцент кафедри природничих наук
та методик їхнього навчання*

*Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка*

Тимкович Карина,

*здобувач вищої освіти факультету математики,
природничих наук та технологій*

*Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка*

Сьогодні проблема наркоманії та наркобізнесу є однією з головних міжнародних проблем. У сучасних умовах світового співтовариства, на фоні популяризації здорового способу життя та тенденцій до зменшення вживання алкоголю, спостерігається загальна тенденція до